

POTENCJAŁ GOSPODARCZY WOJEWÓDZTW PODKARPACKIEGO I LUBELSKIEGO

Mieczysław Kowerski

Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu

1. Ludność

W końcu 2003 roku województwo lubelskie zamieszkiwało 2191,2 tys. osób natomiast województwo podkarpackie 2097,2 tys. osób.

Tablica 1. Udziały województw lubelskiego i podkarpackiego w procesach demograficznych Polski w 2003 roku (w %).

L.p.	Wyszczególnienie	Udziały województw w Polsce	
		lubelskie	podkarpackie
1.	Powierzchnia	8,0	5,7
2.	Liczba miast	2,4	3,3
3.	Liczba miejscowości wiejskich	7,4	3,8
4.	Ludność ogółem	5,7	5,5
5.	Ludność miejska	4,3	3,6
6.	Ludność wiejska	8,0	8,5
7.	Urodzenia ogółem	6,1	5,8
8.	Urodzenia w miastach	4,6	3,7
9.	Urodzenia na wsi	8,0	8,7
10.	Zgony ogółem	6,2	4,9
11.	Zgony w miastach	3,7	2,9
12.	Zgony na wsi	9,9	7,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Rocznik Statystyczny województw 2004, GUS, Warszawa 2004.

Podstawowymi wyróżnikami demograficznymi całego obszaru jest mała gęstość zaludnienia, niski poziom urbanizacji i starzenie się społeczeństwa.

Tablica 2. Wybrane wskaźniki demograficzne charakteryzujące województwa lubelskie i podkarpackie w 2003 roku.

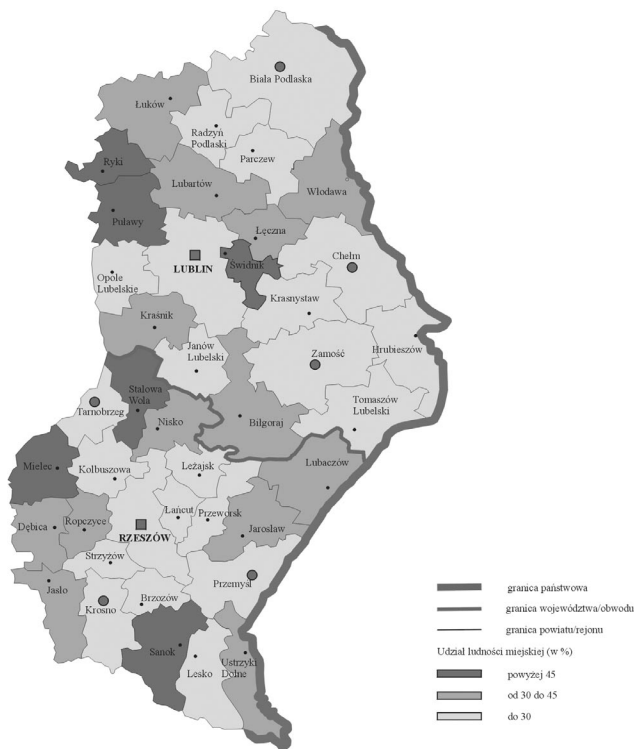
L.p.	Wyszczególnienie	Województwo	
		lubelskie	podkarpackie
1.	Gęstość zaludnienia osoby/km ²	87	118
2.	Wskaźnik feminizacji	106	104
3.	Wskaźnik urbanizacji (%)	46,6	40,5
4.	Mediana wieku	35,9	33,9
5.	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym (%)	16,3	14,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Rocznik Statystyczny województw 2004, GUS, Warszawa 2004

Oba województwa są słabiej zaludnione niż średnia w Polsce (122 osoby na 1 km²). Jeżeli weźmiemy pod uwagę

układ powiatów to najslabiej zaludnionym w całym regionie jest powiat bieszczadzki (20 osób na 1 km²). Najgęściej zaludnione są oczywiście duże miasta pełniące jednocześnie funkcje powiatu. Najgęściej zaludnionym powiatem „ziemskim” jest Łańcut (172 osoby na 1 km²).

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w województwie lubelskim jest znacznie większy od średniej w kraju. Województwo podkarpackie jest nieco młodsze demograficznie niż przeciętnie w Polsce.

Ryc. 1. Udział ludności miejskiej w województwach lubelskim i podkarpackim (w %)

Tabela 3. Największe pod względem liczby mieszkańców miasta województw lubelskiego i podkarpackiego. Stan na 31.12.2003

L.p.	Miasto	Liczba mieszkańców	Województwo/obwód
1.	Lublin	356563	lubelskie
2.	Rzeszów	159088	podkarpackie
3.	Chelm	68688	lubelskie
4.	Przemyśl	67547	podkarpackie
5.	Stalowa Wola	66806	podkarpackie
6.	Zamość	66675	lubelskie
7.	Mielec	61335	podkarpackie

Źródło: Zestawienie na podstawie danych przygotowanych przez Urzędy Statystyczne w Lublinie i Rzeszowie

Kolejną charakterystyczną cechą omawianego obszaru jest jego niski poziom urbanizacji. W miastach Podkarpacia mieszka 40,5% mieszkańców tego województwa i jest to najslabiej zurbanizowany region w Polsce. Tylko nieznacznie większy jest udział ludności miejskiej w województwie lubelskim (46,6% przy średniej dla Polski 61,6%).

2. Pozycja województw lubelskiego i podkarpackiego w gospodarce Polski

Oba województwa należą do najslabiej rozwiniętych gospodarczo regionów Polski. Świadczą o tym relatywnie mniejsze od powierzchni i liczby mieszkańców udziały tych regionów w zatrudnieniu, wartości środków trwałych i produkcji Polski.

Tablica 4. Udziały województw lubelskiego i podkarpackiego w gospodarce Polski w 2003 roku (w %).

Wyszczególnienie	Województwo	
	lubelskie	podkarpackie
Powierzchnia	8,0	5,7
Ludność ogółem	5,7	5,5
Pracujący ogółem	5,9	5,2
Pracujący w rolnictwie, łowiectwie, leśnictwie, rybactwie	13,0	7,4
Pracujący w przemyśle i budownictwie	3,8	5,1
Pracujący w usługach rynkowych	4,1	4
Pracujący w usługach nierynkowych	5,9	5,3
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w REGON	4,3	4,0
Osoby prawne i jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej	4,1	3,7
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	4,4	4,1
Nakłady inwestycyjne w 2003 roku	3,3	4,1
Wartość brutto środków trwałych	4,6	4,1
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle	5,2	3,9
Nakłady na działalność B+R	3,1	2,6
Produkcja sprzedana przemysłu	2,7	3,8
Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej	3,1	3,6
Mieszkania oddane do użytku w 2003 roku	3,7	6,5
Bezrobotni zarejestrowani	5,5	5,7
Wartość dodana brutto w 2002 roku	4,0	3,9
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w 2002 roku	4,6	4,3
Globalna produkcja rolnicza	8,4	3,8

Źródło: Obliczenia własne na podstawie:
Rocznik Statystyczny Województw 2004, GUS, Warszawa 2004

Pracujący w województwie lubelskim stanowią 5,9% a pracujący w województwie podkarpackim 5,2% wszystkich pracujących w Polsce. W województwie lubelskim znajduje się 4,6% a w województwie podkarpackim 4,1% funkcjonujących w gospodarce polskiej

środków trwałych. Województwo lubelskie wytwarza 4,0% a podkarpackie 3,9% polskiej produkcji dodanej brutto. Szczególnie słabo w obu województwach rozwinięta jest produkcja przemysłowa; w województwie lubelskim wytwarza się 2,7% natomiast w województwie podkarpackim 3,8% polskiej produkcji przemysłowej. Jednocześnie w przemyśle analizowanych regionów mniejszy jest udział produkcji innowacyjnej niż w innych częściach Polski.

W województwie lubelskim stosunkowo dobrze w porównaniu z innymi częściami kraju rozwinięta jest natomiast produkcja rolnicza.

Gospodarka analizowanych województw jest mniej efektywna niż gospodarka pozostałych regionów Polski.

Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca na tym obszarze stanowi 70,8% średniej dla Polski. W województwie lubelskim znacznie wyższa od średniej krajowej jest rolnicza produkcja globalna na 1 mieszkańca.

Przyczyną relatywnie małej wartości produkcji wytwarzanej w analizowanym obszarze jest bardzo niska wydajność pracy i produktywność środków trwałych, w porównaniu ze średnimi dla Polski, świadcząca o małej innowacyjności gospodarki.

W 2002 roku wydajność pracy gospodarki mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego w województwie lubelskim stanowiła 70,8% a województwie podkarpackim 73,0% średniej wydajności dla Polski.

Produktywność środków trwałych zaangażowanych w przemyśle wynosiła odpowiednio 88,6% oraz 86,7% produktywności dla całego polskiego przemysłu.

3. Produkt krajowy brutto

Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca województwa lubelskiego jest jednym z najniższych wśród jednostek poziomu NUTS2 w Unii Europejskiej¹. W roku 2001 PKB na 1 mieszkańca w województwie lubelskim stanowiło 18,5% średniej UE a województwo lubelskie wyprzedzało jedynie dwa regiony słowackie (Vyhodné Slovensko, Stredné Slovensko) oraz dwa regiony węgierskie (Észak Alföld, Észak Magyararság).²

Tylko nieznacznie wyższy jest produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w województwie podkarpackim, które pod tym względem znajduje się na przedostatnim miejscu w Polsce.

W procesie tworzenia produktu krajowego brutto w obu województwach decydujące znaczenie mają usługi, przy czym udział usług w tworzeniu wartości dodanej w województwie lubelskim jest wyższy niż w podkarpackim (71,4% wobec 65,5%).

¹ Kowerski M., Podział województwa lubelskiego na podregiony typu NUTS3 w świetle doświadczeń Unii Europejskiej., Barometr Regionalny 3/2003, WSZiA w Zamościu, Zamość 2003 s. 15-16.

² Rocznik statystyczny województw 2004, GUS Warszawa 2004 s. 658-660.

Tablica 5. Efektywność gospodarki województw lubelskiego i podkarpackiego w 2003 roku.

L.p.	Wyszczególnienie	Polska	Województwo		Łącznie oba województwa
			lubelskie	podkarpackie	
1.	PKB na 1 mieszkańca w 2002 roku w zł	20431	14300	14569	14463,8
	Polska = 100	100,0	70,0	71,3	70,8
2.	Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca w zł	14784,3	6916,2	10101,2	8473,8
	Polska = 100	100,0	46,8	68,3	57,3
3.	Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej na 1 mieszkańca w zł	1768	944	1144	1042,1
	Polska=100	100,0	53,4	64,7	58,9
4.	Rolnicza produkcja globalna w 2002 roku na 1 mieszkańca Polska = 100	100,0	147,4	69,1	108,9
5.	Nakłady inwestycyjne na 1mieszkańca w zł	2902	1643	2168	1900,7
	Polska=100	100,0	56,6	74,7	65,5
6.	Wartość środków trwałych na 1 mieszkańca w zł	43867	34825	32874	33870,7
	Polska=100	100,0	79,4	74,9	77,2
7.	Wartość dodana brutto na 1 pracującego w 2002 roku w zł	52442	37141	38291	37700
	Polska=100	100,0	70,8	73,0	71,9
8.	Produkcja sprzedana przemysłu na 1 zatrudnionego (przeciętne zatrudnienie) w tys. zł	213,9	164,4	158,3	160,8
	Polska=100	100,0	76,9	74,0	75,2
9.	Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej na 1 zatrudnionego w tys. zł	136,1	106,7	116,5	111,7
	Polska=100	100,0	78,4	85,6	82,1
10.	Produkcja sprzedana przemysłu na 1 zł wartości środków trwałych (produktywność środków trwałych) w zł	1,181	1,046	1,024	1,033
	Polska=100	100,0	88,6	86,7	87,5
11.	Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej na 1 zł wartości środków trwałych w budownictwie w zł	4,446	4,304	5,716	4,911
	Polska=100	100,0	96,8	128,6	110,5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie: Rocznik Statystyczny Województw 2004, GUS, Warszawa 2004.

Tablica 6. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w analizowanych województwach w 2002 roku

	Wyszczególnienie	lubelskie	podkarpackie	Polska
1.	W złotych	14300	14569	20431
2.	W USD według kursu urzędowego (ceny bieżące)	3461	3525	4944
3.	W USD według parytetu siły nabywczej (ceny bieżące)	7595	7736	10850

Uwaga: Przy przeliczeniach złotych na USD przyjęto w obu województwach jednakowe (średnie dla Polski) kursy.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych zamieszczonych w: Roczniku Statystycznym Rzeczypospolitej Polskiej 2003, GUS Warszawa 2003 s. 761 – 762, Roczniku Statystycznym Rzeczypospolitej Polskiej 2004, GUS Warszawa 2004 s. 843-844.

Tablica 7. Porównanie struktur tworzenia wartości dodanej brutto w województwach lubelskim i podkarpackim w 2002 roku.

Wyszczególnienie	Województwo	
	Lubelskie	Podkarpackie
OGÓŁEM	100,0	100,0
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybołówstwo i rybactwo	5,0	2,5
Przemysł ogółem	17,5	25,9
w tym: przetwórstwo przemysłowe	14,4	22,9
Budownictwo	6,1	6,1
Usługi:	71,4	65,5
w tym: rynkowe	48,5	44,8
nierynkowe	22,9	20,7

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych przygotowanych przez Urzędy Statystyczne w Lublinie i Rzeszowie

Tablica 8. Nakłady inwestycyjne w gospodarce narodowej według sekcji PKD w 2003 roku

WYSZCZEGÓLNIENIE	Województwo			
	lubelskie		podkarpackie	
	w mln PLN	w odsetkach	w mln PLN	w odsetkach
OGÓŁEM	3604,9	100,0	4546,2	100,0
w tym:				
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	155,4	4,3	72,9	1,6
Przemysł	1147,2	31,8	1698,1	37,4
w tym przetwórstwo przemysłowe	780,3	21,6	1246,6	27,4
Budownictwo	398,2	11,0	316,5	7,0
Handel i naprawy	330,1	9,2	364,4	8,0
Hotele i restauracje	21,3	0,6	28,8	0,6
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	237,5	6,6	173,4	3,8
Pośrednictwo finansowe	57,3	1,6	73,2	1,6
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	699,9	19,4	1045,5	23,0
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	124,1	3,4	167,9	3,7
Edukacja	176,1	4,9	186,1	4,1
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	73,3	2,0	109,1	2,4
Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	184,3	5,1	310,2	6,8

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych przygotowanych przez Urzędy Statystyczne w Lublinie i Rzeszowie

Udział rolnictwa w tworzeniu wartości dodanej jest niewielki, przy czym w województwie lubelskim jest on dwa razy większy niż w podkarpackim.

Z kolei udział przemysłu w tworzeniu wartości dodanej jest większy w województwie podkarpackim (25,9%) niż w województwie lubelskim (17,5%).

4. Inwestycje

Oba województwa, chociaż historycznie bardziej niedoinwestowane niż inne części kraju, charakteryzują się również znacznie niższym od innych województw bieżącym strumieniem inwestycji. Dotyczy to zwłaszcza województwa lubelskiego gdzie w 2003 roku nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca stanowiły zaledwie 56,6% średniej dla Polski. W województwie podkarpackim wskaźnik ten wyniósł 74,7% średniej dla Polski. Łączna wartość inwestycji obu województw stanowi tylko 7,4% inwestycji w Polsce.

W strukturze inwestycji obu województw dominuje przemysł (31,8% ogółu inwestycji w województwie lubelskim i 37,4% w województwie podkarpackim). Na drugim miejscu pod względem wartości są inwestycje w nieruchomości.

5. Podmioty gospodarcze.

W dwóch województwach zarejestrowanych jest 297,4 tys. podmiotów (154,8 tys. w województwie lubelskim i 142,6 tys. w województwie podkarpackim) przy czym aż 79,4% to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców również nieco więcej jest firm w województwie lubelskim niż podkarpackim.

Tablica 9. Podmioty gospodarki narodowej w województwach lubelskim i podkarpackim w 2003 roku (Stan na 31.12.)

Wyszczególnienie	Podmioty	
	w tys.	na 1000 mieszkańców
lubelskie ogółem	154,8	70,7
osoby fizyczne	122,8	56,1
bez osób fizycznych	32	14,6
podkarpackie ogółem	142,6	68
osoby fizyczne	113,4	54,1
bez osób fizycznych	29,2	13,9

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych przygotowanych przez Urzędy Statystyczne w Lublinie i Rzeszowie

Zdecydowana większość podmiotów prowadzi działalność handlową (36,4% w województwie lubelskim i 34,9% w województwie podkarpackim). Z kolei największy udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą występuje w pośrednictwie finansowym (95,1% w podkarpackim i 94,5% w lubelskim) oraz w transporcie, gospodarce magazynowej i łączności (odpowiednio 92,1% i 92,9%).

W gospodarce obu województw dominują przedsiębiorstwa małe i bardzo małe pod względem zatrudnienia. W województwie lubelskim 95,5% a w województwie podkarpackim 94,9% podmiotów gospodarczych zatrudnia mniej niż 10 osób. Firmy zatrudniające 50 i więcej osób w każdym z województw stanowią 0,9% wszystkich podmiotów gospodarczych. Szczególnie duży udział najmniejszych przedsiębiorstw występuje w transporcie, gospodarce magazynowej i łączności, pośrednictwie finansowym, handlu i naprawach oraz obsłudze nieruchomości.

Tablica 10. Podmioty gospodarcze według rodzajów działalności w 2003 roku

Wyszczególnienie	Lubelskie		Podkarpackie	
	podmioty w tys.	udział osób fizycznych	podmioty w tys.	udział osób fizycznych
OGÓŁEM	154,8	79,3	142,6	79,6
w tym:				
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	6,0	85,2	4,2	86,8
Przemysł	13,8	78,8	15,6	80,2
w tym: przetwórstwo przemysłowe	13,4	79,4	15,3	81,1
Budownictwo	14,7	89,4	14,0	90,8
Handel i naprawy	56,4	85,2	49,7	84,7
Hotele i restauracje	4,0	80,6	4,1	81,9
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	12,0	92,9	10,5	92,1
Pośrednictwo finansowe	5,7	94,5	4,7	95,1
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	18,2	75,0	18,5	78,8
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	2,3	0,0	1,5	0,0
Edukacja	4,6	35,6	4,4	30,8
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	7,2	84,6	5,9	85,9
Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	10,0	45,5	9,6	42,9

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych przygotowanych przez Urzędy Statystyczne w Lublinie i Rzeszowie

Tablica 11. Struktura podmiotów według działalności gospodarczej i wielkości zatrudnienia. Stan na 31.12.2003 r.

Wyszczególnienie	Lubelskie				Podkarpackie			
	Ogółem	< 9	10-49	50 i więcej	Ogółem	< 9	10-49	50 i więcej
OGÓŁEM	100,0	95,5	3,6	0,9	100,0	94,9	4,1	0,9
w tym: Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	100,0	96,7	2,6	0,7	100,0	96,0	2,9	1,1
Przemysł	100,0	90,4	6,9	2,6	100,0	89,7	7,6	2,8
w tym przetwórstwo przemysłowe	100,0	90,8	6,8	2,4	100,0	90,2	7,3	2,5
Budownictwo	100,0	97,1	2,2	0,7	100,0	96,7	2,7	0,6
Handel i naprawy	100,0	97,9	1,8	0,3	100,0	97,4	2,2	0,4
Hotele i restauracje	100,0	96,3	3,4	0,3	100,0	96,3	3,5	0,2
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	100,0	98,7	1,0	0,3	100,0	98,5	1,2	0,3
Pośrednictwo finansowe	100,0	98,5	1,2	0,3	100,0	98,8	1,1	0,1
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	100,0	97,4	2,2	0,4	100,0	97,9	1,6	0,4
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpie- czenia społeczne i zdrowotne	100,0	82,2	10,0	7,8	100,0	76,1	13,3	10,5
Edukacja	100,0	58,9	36,5	4,6	100,0	59,9	36,5	3,7
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	100,0	94,3	4,3	1,4	100,0	91,4	7,0	1,6
Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	100,0	97,1	2,5	0,5	100,0	96,9	2,6	0,5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych przygotowanych przez Urzędy Statystyczne w Lublinie i Rzeszowie

Tylko nieliczne firmy należą do największych w kraju. Wśród 500 największych polskich przedsiębiorstw znalazło się tylko 11 przedsiębiorstw z województwa lubelskiego oraz 13 z województwa podkarpackiego³.

Największym przedsiębiorstwem pod względem przychodów ze sprzedaży w województwie lubelskim w 2004 roku, i jednocześnie 86 w Polsce, okazały się Zakłady Azotowe Puławy S.A. (1,9 mld zł). Do największych firm należą również producenci mebli, wytwórcy i dystrybutorzy energii, hurtownie, kopalnia węgla, zakłady mięsne, producent wódek oraz fabryka żołądków tocznych.

³ Na podstawie Rankingu Rzeczypospolitej: Lista 500. Największe firmy Rzeczypospolitej, Rzeczypospolita 20 kwietnia 2005 s. 46-62.

Tablica 12. Największe przedsiębiorstwa województwa lubelskiego w 2004 roku

L.p.	Nazwa przedsiębiorstwa	Rodzaj działalności według PKD	Przychody ze sprzedaży (w mln zł)	Udział eksportu w sprzedaży (w %)	Wynik finansowy netto (w mln zł)	Nakłady inwestycyjne (w mln zł)	Zatrudnienie (etaty)	Wskaźnik rentowności netto (w %)	Wskaźnik płynności	ROA (w %)	Miejsce w rankingu Rzeczpospolitej
1.	Zakłady Azotowe Puławy S.A.	2415 – produkcja nawozów i związków azotowych	1921,9	47,5	214,1	76,2	3272	15,5	1,5	16,8	86
2.	Black Red White S.A., Biłgoraj	3614 – produkcja mebli pozostała	1235,7	16,6	55,9	73,0	695	5,8	1,4	7,0	154
3.	Eldorado S.A. GK, Lublin	5139 – sprzedaż hurtowa żywności, napojów i wyrobów tytoniowych	1129,7	0,0	15,0	58,5	2355	1,7	1,0	4,8	169
4.	Lubelskie Zakłady Energetyczne Lubzel S.A., Lublin	4010 – zaopatrzenie w energię	914,4	0,0	15,0	92,4	1605	2,3	0,9	1,8	211
5.	Lubelski Węgiel Bogdanka S.A., Puchaczów	1010 – wydobywanie węgla kamiennego	897,9	0,0	136,0	65,2	3142	18,7	3,1	17,9	212
6.	Zamojska Korporacja Energetyczna S.A., Zamość	4010 – zaopatrzenie w energię	650,0	0,0	4,9	54,8	1599	1,3	1,3	0,9	271
7.	Orlen Pertoprofit sp. z o.o. Niemce	5151 – sprzedaż hurtowa paliw ciekłych	454,4	b.d.	-1,0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	-1,2	363
8.	Elektrociepłownia Lublin-Wrotków sp. z o.o. Lublin	4010 – wytwarzanie i zaopatrzenie w energię	386,8	0,0	b.d.	b.d.	401	b.d.	b.d.	b.d.	406
9.	LZPS Polmos S.A., Lublin	1592 – produkcja alkoholu etylowego	339,1	b.d.	13,1	42,4	b.d.	5,2	1,2	8,4	455
10.	Zakłady Mięsna łuków S.A., Łuków	1511 – produkcja mięsa z wyłączeniem mięsa drobiu i królików	317,0	5,6	0,6	11,5	1354	0,3	1,2	0,6	479
11.	Fabryka Łóżysk Toczących-Kraśnik S.A., Kraśnik	2914 – produkcja łożysk	316,1	53,9	4,4	b.d.	2802	1,9	b.d.	b.d.	482

Źródło: Lista 500. Największe firmy Rzeczypospolitej, Rzeczpospolita, 20 kwietnia 2005 s. 46 – 62.

Tablica 13. Największe przedsiębiorstwa województwa podkarpackiego w 2004 roku

L.p.	Nazwa przedsiębiorstwa	Rodzaj działalności według PKD	Przychody ze sprzedaży (w mln zł)	Udział eksportu w sprzedaży (w %)	Wynik finansowy netto (w mln zł)	Nakłady inwestycyjne (w mln zł)	Zatrudnienie (etaty)	Wskaźnik rentowności netto (w %)	Wskaźnik płynności	ROA (w %)	Miejsce w rankingu Rzeczpospolitej
1.	Firma Oponiarska Dębica S.A., Dębica	2511 – produkcja ogumienia dla środków transportu	1397,9	72,2	94,8	82,8	3239	8,4	2,4	9,6	133
2.	Rzeszowski Zakład Energetyczny S.A. Rzeszów	4010 – zaopatrzenie w energię	1069,8	0,0	56,8	97,5	2142	7,8	2,0	5,4	182
3.	Rafineria Jasło S.A. Jasło	2320 – wytwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej	771,4	0,1	6,1	11,1	310	0,9	1,0	3,2	243
4.	Rafineria Jedlicze S.A. Jedlicze	2320 – wytwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej	606,5	0,3	12,1	3,5	419	2,0	1,5	3,8	288
5.	ATS Stahlschmidt&Maiworm sp. z o.o. Stalowa Wola	3430 – produkcja pasów bezpieczeństwa, drzwi i zderzaków do pojazdów samochodowych	493,1	90,2	62,7	38,7	806	12,9	4,6	18,2	335
6.	Nowy Styl Krosno	3611 – produkcja krzeseł i mebli do siedzenia	462,0	53,5	35,4	25,8	1109	9,4	1,3	8,4	358
7.	BRW sp. z o.o. Mielec	3614 – produkcja mebli pozostała	408,6	9,9	66,5	59,5	1357	16,3	5,2	16,0	389
8.	Zakłady Chemiczne Organika-Sarzyn S.A. Nowa Sarzyna	2420 – produkcja pestycydów i pozostałych środków agrochemicznych	400,8	20,9	17,6	11,6	742	6,4	2,8	8,7	393
9.	Krośnieńskie Huty Szkła Krosno S.A., GK. Krosno	2613 – produkcja szkła gospodarczego	397,3	49,6	18,6	49,2	b.d.	6,2	1,6	5,5	397
10.	Zakłady Magnezytowe Ropczyce S.A., GK. Ropczyce	2626 – produkcja materiałów ceramicznych i wyrobów ogniotrwałych	358,2	9,3	10,0	9,1	759	3,5	2,2	5,3	436
11.	Stomil Sanok S.A., GK. Sanok	2510 – produkcja wyrobów z gumy	325,6	51,6	40,0	30,4	1561	15,3	1,5	19,4	469
12.	FH Carment sp. z o.o. Krosno	5139 – sprzedaż hurtowa żywności, napojów i wyrobów tytoniowych	316,8	b.d.	3,5	b.d.	b.d.	1,4	b.d.	5,3	480
13.	HSW-Huta Stali Jakościowych sp. z o.o. Stalowa Wola	2710 – produkcja żeliwa i stali oraz stopów żelaza	302,4	b.d.	17,8	1,0	828	b.d.	b.d.	b.d.	492

Źródło: Lista 500. Największe firmy Rzeczypospolitej, Rzeczpospolita, 20 kwietnia 2005 s. 46 – 62.

Największą w województwie podkarpackim i 133 firmą w Polsce jest Firma Oponiarska Dębica S.A. Do największych firm województwa podkarpackiego należą dystrybutorzy energii, rafinerie ropy naftowej, wytwórcy części samochodowych, producenci mebli, huty szkła i stali.

Dalsza analiza nasycenia podmiotami gospodarczymi (bez osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą) pokazuje, że w miastach na prawach powiatu jest ich w przeliczeniu na 1000 mieszkańców ponad dwukrotnie więcej niż w tzw. powiatach ziemskich.

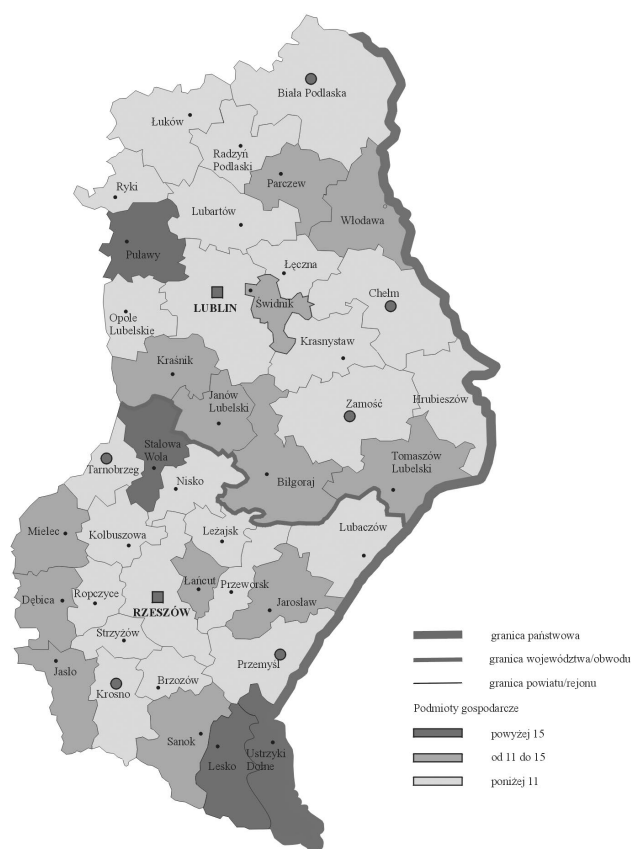
Tablica 14. Zróżnicowanie przestrzenne podmiotów gospodarki narodowej w województwach lubelskim i podkarpackim w 2003 roku (bez osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą)

Wyszczególnienie	Województwo	
	lubelskie	podkarpackie
Podmioty ogółem na 1000 ludności w tym:		
miasta na prawach powiatu	14,6	13,9
powiaty ziemskie	24,7	28,5
Współczynnik zmienności w powiatach (%)	11,2	12,9
	35,8	47,2

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych przygotowanych przez Urzędy Statystyczne w Lublinie i Rzeszowie

Województwo lubelskie charakteryzuje się mniejszą zmiennością w pomiędzy powiatami wskaźników nasycenia podmiotami gospodarczymi niż województwo podkarpackie

W 2003 roku 64,9% przedsiębiorstw województwa lubelskiego i 69,0% przedsiębiorstw województwa podkarpackiego wypracowało dodatni wynik finansowy. Wszystkie sekcje poza budownictwem zanotowały dodatni wynik finansowy.

Ryc. 2. Podmioty gospodarcze na 1000 ludności (bez osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą). Stan na 31.12.2003

Tablica 15. Wyniki finansowe w przedsiębiorstwach według sekcji PKD w 2003 roku

SEKCJE PKD	Województwo			
	lubelskie		podkarpackie	
	wynik finansowy netto w mln PL	% podmiotów z dodatnim wynikiem finansowym	wynik finansowy netto w mln PL	% podmiotów z dodatnim wynikiem finansowym
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	5,3	64,9	6,1	69,0
Przemysł	299,6	68,5	567,4	71,6
w tym: przetwórstwo przemysłowe	199,9	68,1	484,9	70,8
Budownictwo	-14,4	70,2	-30	74,2
Handel i naprawy	128,8	69,4	143,6	78,3
Hotele i restauracje	0,3	53,3	-4,9	47,6
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	26,4	62	16,1	75,7
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	11,1	51,7	39,7	62,1
Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	2,4	65,6	1,0	69,2

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych przygotowanych przez Urzędy Statystyczne w Lublinie i Rzeszowie

Tablica 16. Struktury pracujących w gospodarce według sekcji EKD

Wyszczególnienie	Województwo	
	lubelskie	podkarpackie
OGÓŁEM	100,0	100,0
w tym:		
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	38,4	25,0
Przemysł	15,0	24,0
w tym: przetwórstwo przemysłowe	12,9	21,5
Budownictwo	3,4	4,0
Handel, naprawy, hotele i restauracje	12,9	15,1
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	4,5	4,5
Pośrednictwo finansowe	1,6	1,5
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	4,1	5,1
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	4	4,2
Edukacja	8,3	8,4
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	5,7	5,9
Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	2,1	2,2

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych przygotowanych przez Urzędy Statystyczne w Lublinie i Rzeszowie

5. Rynek pracy

W gospodarce obu województw w końcu 2003 roku pracowało ponad 1361,1 tys. osób, w tym 53,3% w województwie lubelskim.

W obu województwach najwięcej osób pracuje w rolnictwie, chociaż w województwie podkarpackim tylko nieznacznie mniejszy jest udział pracujących w przemyśle (25% wobec 24%). W województwie lubelskim liczba pracujących w rolnictwie jest dwa i pół raza większa niż w przemyśle. Trzecią pod względem zatrudnienia sekcją jest budownictwo (12,9% ogółu pracujących województwa lubelskiego i 25,1% województwa podkarpackiego).

Bezpośrednio z zatrudnieniem związane jest zjawisko bezrobocia.

W końcu 2004 roku w obu województwach zarejestrowanych było 335,1 tysiąca bezrobotnych, w tym 50,8% w województwie podkarpackim.

Co prawda stopa bezrobocia w województwie lubelskim (17,8%) była nieco niższa, a w województwie podkarpackim (19,1%) równa średniej dla Polski, to zjawisko to jest bardzo dotkliwe dla gospodarki i społeczności re-

Tablica 17. Struktury zarejestrowanych bezrobotnych w województwach lubelskim i podkarpackim. Stan na 31.12.2004

Wyszczególnienie	Województwo	
	lubelskie	podkarpackie
1. Stopa bezrobocia (w %)	17,8	19,1
2. Liczba bezrobotnych w tys. osób	164,8	170,3
w tym z wykształceniem: (%)		
- wyższym	7,4	5,5
- średnim zawodowym	25,7	24,6
- średnim ogólnokształcącym	8,2	6,9
- zasadniczym zawodowym	31,5	36,4
w tym w wieku: (%)		
poniżej 25 lat	28,0	26,2
- 25-34 lata	31,6	32,1
- 35-44 lata	19,2	23,0
- 45-54 lata	18,4	16,5
- 55 lat i więcej	2,8	2,2
w tym pozostających bez pracy: (%)		
- od 12 do 24 miesięcy	16,5	15,7
- powyżej 24 miesięcy	38,2	39,6
w tym posiadających staż pracy: (%)		
- poniżej 1 roku	16,5	14,2
- od 1 do 5 lat	16,6	20,7
- od 5 do 10 lat	11,2	13,4
- od 10 do 20 lat	13,8	15,7
- od 20 do 30 lat	7,8	7,3
- 30 lat i więcej	0,8	0,6
- bez stażu	33,3	28,1

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych przygotowanych przez Urzędy Statystyczne w Lublinie i Rzeszowie

gionu. Specyfika tego zjawiska w obu województwach sprowadza się nie tylko do większego niż średnia dla Polski odsetka osób pozostających bez zasiłku (88,9% w województwie lubelskim i 91,8% w województwie podkarpackim wobec 85,8% średniej dla Polski) ale przede wszystkim w bardzo małej liczbie ofert pracy. W końcu 2004 roku na jedną posiadaną przez urzędy pracy ofertę przypadało w województwie lubelskim 585 bezrobotnych, a w województwie lubelskim 433 bezrobotnych. Są to wskaźniki dwukrotnie wyższe niż średnia dla Polski (227). Stąd też równie ważnym zagadnieniem jak tworzenie nowych miejsc pracy, jest w tym regionie utrzymanie miejsc pracy w już funkcjonujących przedsiębiorstwach.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2003 roku w województwie lubelskim wyniosło 1907,96 zł. Była to jednak kwota o 12,7% mniejsza od średniej dla Polski. Przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie podkarpackim (1876,93 zł) było o 1,6% niższe niż w lubelskim i było to najniższe wynagrodzenie w Polsce (o 14,1% mniej niż średnia dla Polski).

Tablica 18. Struktura przemysłowej produkcji przetwórczej

Wyszczególnienie	Województwo	
	lubelskie	podkarpackie
Przetwórstwo przemysłowe	100,0	100,0
w tym:		
Produkcja artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych	33,8	12,2
Produkcja tkanin i wyrobów włókienniczych	2,8	1,2
Produkcja skór wyprawionych i wyrobów z nich	1,1	0,1
Produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny	4,0	8,3
Produkcja papieru, wyrobów z papieru, działalność publikacyjna i poligraficzna	3,4	0,9
Wytwarzanie koksu, produktów rafinacji ropy naftowej i paliw jądrowych	0	4,8
Produkcja wyrobów chemicznych	x	8,1
Produkcja z wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	2,7	14,4
Produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych	6,5	7,8
Produkcja metali i wyrobów z metali	5,1	9,3
Produkcja maszyn i urządzeń	8,2	6,3
Produkcja urządzeń elektrycznych i optycznych	2,1	0
Produkcja sprzętu transportowego	3,7	16,7
Produkcja, gdzie indziej nie sklasyfikowana	10,5	0
Zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	x	9,9

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych przygotowanych przez Urzędy Statystyczne w Lublinie i Rzeszowie

Tablica 19. Produkcja ważniejszych wyrobów przemysłowych w województwach lubelskim i podkarpackim w 2003 roku

Wyszczególnienie	Województwo					
	lubelskie		podkarpackie		Razem	
	Rozmiar	Udział w Polsce w (%)	Rozmiar	Udział w Polsce w (%)	Rozmiar	Udział w Polsce w (%)
1. Węgiel kamienny mln ton	4,9	4,8	-	-	4,9	4,8
2. Produkcja uboju bydła i cieląt tys. ton	20,1	11,7	6,5	3,8	26,6	15,5
3. Produkcja uboju trzody chlewnej tys. ton	78,2	7,6	20,0	1,9	98,2	9,5
4. Masło i inne tłuszcze otrzymane z mleka ton	9799	5,9	1804	1,1	11603	7,0
5. Piwo tys. hl	684,1	2,4	1745,2	6,1	2429,3	8,5
6. Cukier tys. ton	263,9	13,5	99,6	5,1	363,5	18,6
7. Tarcica iglasta dam ³	54,7	2,3	84,8	3,6	139,5	5,9
8. Płyty pilśniowe km ²	-	-	22,3	7,0	22,3	7,0
9. Nawozy azotowe tys. ton	630,9	38,8	-	-	630,9	38,8
10. Nawozy fosforowe tys. ton	0,6	0,1	35,1	6,3	35,7	6,4
11. Cement tys. ton	1317,5	11,3	-	-	1317,5	11,3
12. Stal surowa tys. ton	-	-	148,9	1,6	148,9	1,6
13. Wyroby walcowane na gorąco tys. ton	-	-	72,1	1,1	72,1	1,1
14. Samochody ciężarowe i ciągniki	2209 szt.	11,9	6 szt.	0,0	2215	11,9
15. Energia elektryczna GWh	2141,1	1,4	2681,1	1,8	4822,2	3,2
16. Ciepło w parze i gorącej wodzie PJ	29,2	5,1	18,1	3,1	47,3	8,2

Źródło: Rocznik Statystyczny Województw 2004, GUS, Warszawa 2004 s. 589 – 592.

6. Przemysł

Oba województwa są słabiej uprzemysłowione niż pozostałe części Polski. Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca w regionie stanowi 57,3% średniej dla Polski, przy czym nieco lepiej uprzemysłowione jest województwo podkarpackie niż lubelskie.

Produkcja przemysłowa w obu województwach jest zdywersyfikowana. W strukturze produkcji przemysłowej województwa lubelskiego największy udział ma produkcja artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych. Największy udział w wartości produkcji przemysłowej województwa podkarpackiego ma produkcja sprzętu transportowego (15,2%) oraz produkcja z wyrobów gumowych i tworzyw sztucznych (13,1%).